

Nr 497.

Av herr **Lindström m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 93, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

I. Beskattning av arbetsgivares gruppförsäkringspremier.

I propositionen nr 93 uttalas (s. 173) beträffande kapitalförsäkring, som tages i samband med tjänst, att arbetsgivarens andel av premierna torde vara att hänföra till avdragsgilla omkostnader samt att den anställde bör vara skattskyldig för de av arbetsgivaren erlagda premierna. Utfallande försäkringsbelopp beskattas, såsom alltid vid kapitalförsäkring, icke såsom inkomst. Den i propositionen föreslagna lagtexten berör icke denna fråga, varför departementschefens uttalande på denna punkt synes vara att betrakta som en kommentar till gällande lag.

Mot den i propositionen beskrivna skatteregeln finns i princip intet att erinra. När det gäller vanlig individuell kapitalförsäkring, där premien för varje försäkrad är entydigt bestämd, erbjuder tillämpningen ej heller några svårigheter.

Annorlunda ligger saken till vid den kollektiva kapitalförsäkring utan sparmoment, som på senare tiden under benämningen grupplivförsäkring börjat vinna utbredning i vårt land. Även vid denna försäkringsform är visserligen den individuella premien för varje delförsäkring principiellt bestämd genom de av Kungl. Maj:t fastställda grunderna, men dessa försäkringstekniska individualpremier, som variera inom mycket vida gränser (de äro för samma försäkringssumma ca 10 gånger större i de högsta åldersklasserna än i de lägsta), äro i allmänhet helt okända för både de anställda och arbetsgivaren. I flertalet gruppförsäkringsavtal spela de försäkringstekniska individualpremierna över huvud icke någon annan roll än att de bestämma premiesumman för hela kollektivet. Om fördelningen mellan de olika försäkrade träffas särskild överenskommelse i den mån de försäkrade själva betala premierna. Vanligen fördelas premiesumman (eller den del därav, som arbetsgivaren icke bestrider) mellan individerna i förhållande till deras försäkringssumma (medelpremiemetoden), men det förekommer också andra fördelningsregler, varigenom man tager viss hänsyn till riskpremiens variation med åldern.

För att klargöra vilka svårigheter den av departementschefen anbefallda lagtillämpningen här kommer att möta må två exempel anföras.

I det ena fallet betalar arbetsgivaren hela premien. Det enda som in-

tresserar honom är premiesumman för hela kollektivet; fördelningen av denna summa på de olika personerna spelar över huvud icke någon roll.

Vid avlämnande av taxeringsuppgifter måste han emellertid enligt propositionens tolkning av gällande lag göra en sådan fördelning. Hittills torde medelpremiemetoden ha tillämpats i dylika fall, men ju vanligare andra fördelningsregler bli i gruppförsäkringar, där de försäkrade själva betala premierna, desto mindre självklar blir medelpremiemetoden.

I det andra fallet betala de anställda själva avgifter motsvarande den lägsta förekommande individualpremiem, medan arbetsgivaren bidrager med återstoden av premiesumman. Hur skall denna återstod fördelas mellan de försäkrade såsom beskattningsbar inkomst? Här kan det icke gärna komma i fråga att föra någonting på de yngsta, som äro medvetna om att de icke få något bidrag av arbetsgivaren för sitt försäkringsskydd; detta bidrag användes ju helt till att nedsätta försäkringskostnaderna för de äldre till samma nivå som för de yngsta. Någon annan fördelning än med hänsyn till de försäkringstekniska individualpremierna kan här knappast komma i fråga. En sådan fördelning, vilken skulle leda till att de äldre påfördes relativt betydande osynliga inkomstbelopp, skulle emellertid kräva ett betydande arbete av arbetsgivaren och skulle f. ö. knappast kunna utföras utan anlitan av försäkringsgivarens sakkunskap.

Av det anförda torde framgå, att departementschefens uttalande (s. 174), att fördelningsfrågan icke torde möta någon egentlig svårighet, är något för optimistiskt. "Även om", tillägger departementschefen, "stundom fördelningen måste ske efter approximativa grunder, torde med hänsyn till de låga premierna någon olägenhet härav icke uppkomma för arbetstagarne". Det är riktigt att premierna genomsnittligt äro låga, men för äldre anställda skulle det, såsom nyss påpekades, kunna bli tal om en kännbar ökning av den beskattningsbara inkomsten. Den omständigheten, att det totaliter är fråga om mycket obetydliga skatteunderlag — försäkringssumman är i regel endast några tusen kronor och aldrig över 10 000 kronor — torde å andra sidan göra det angeläget att undvika ett ofruktbart krångel, även om detta icke är möjligt utan ett avsteg från principiellt riktiga beskattningsregler.

Från dessa utgångspunkter synes det böra övervägas, om icke frågan kan lösas genom att det allmänna avstår från beskattning av arbetsgivarbidrag till kollektiv kapitalförsäkring för dödsfall (grupplivförsäkring) utan att för den skull kräva någon beskattning av utfallande försäkringsbelopp. Grupplivförsäkringen skulle i så fall i skattehänseende bli jämställd med försäkring för olycksfall i arbete.

II. *Beskattning av livförsäkringsanstalter.*

Enligt propositionen skall såsom nettointäkt på livförsäkringsrörelse anses bl. a. den del av intäkten på kapital- och fastighetsförvaltning, som

belöper på direkt kapitalförsäkring (samt dylik försäkring, vilken övertagits från svensk försäkringsanstalt), efter vissa schablonmässigt bestämda avdrag. På det beskattningsbara beloppet skall sedan uttagas statlig inkomstskatt enligt en fast skattesats av 10 % samt kommunal inkomstskatt efter i rörelsekommunen gällande skattesats. De schablonmässiga avdragen från bruttointäkten ha bestämts så att skatten för 1947 enligt propositionen skulle ha utgjort (i genomsnitt för samtliga livförsäkringsanstalter) 112 % av den skatt som skulle utgått enligt gällande rätt, därest skatten ej begränsats på grund av kungl. förordningen den 28 maj 1943 om begränsning av skatt för svensk livförsäkringsanstalt och ej heller på grund av i kommunalskattelagen upptagen regel om begränsning med hänsyn till behållningen av livförsäkringsrörelsen.

Vid bedömning av effekten av de föreslagna reglerna framhåller departementschefen bl. a., att den enligt gällande regler uttagna skatten i procent av den skattepliktiga ränteintäkten för samtliga bolag visar en fortgående stegring under perioden 1940—1946, medan en nedgång i skattesatsen 1947 hänföres till tillfälliga omständigheter. Departementschefen förutser därför, att om gällande regler bibehållits skulle stegringen i procentsatsen ha fortsatt, och betecknar på grund härav de anförda reglerna som en lindring, om man bortser från ovannämnda spärregler (s. 113—114).

Begränsningen enligt 1943 års förordning innebär att de sammanlagda skatterna icke skola överstiga överskottet, beräknat enligt kommunalskattelagens bestämmelser. I gällande tekniska grunder föreskrives emellertid som villkor för viss förstärkning av premiereserven samt för rätt till avsättning av premieåterbäring, att överskottet ej må understiga $1/9$ av den skattepliktiga ränteintäkten. Gällande lag tillåter skattefria avsättningar till utjämningsfond, säkerhetsfond och premieåterbäringsreserv. Dessa avsättningar äro visserligen begränsade — till utjämningsfonden enligt kommunalskattelagen, till säkerhetsfonden enligt lagen om försäkringsrörelse och till premieåterbäringsreserven enligt grunderna — men de företag, som ej kunna göra skattefria avsättningar till utjämningsfond och för vilka summan av säkerhetsfonden och premieåterbäringsreserven uppgår till i 218 § 1917 års lag om försäkringsrörelse bestämd gräns, kunna genom att tilldela erforderliga belopp ur premieåterbäringsreserven erhålla utrymme för skattefria avsättningar till säkerhetsfonden. Det faktiska skatteuttaget skulle sålunda, om gällande rätt ej ändrades, även under en lång framtid icke behöva nämnvärt överstiga ovannämnda undre gräns, $1/9$ eller 11,1 % av den skattepliktiga ränteintäkten. Den skatt, som skulle uttagas enligt propositionen, utgör 17,6 % av den skattepliktiga ränteintäkten enligt gällande lag (bilaga B). Den senare skatten är sålunda 58 % större än den skatt, som skulle kunna utgå enligt gällande lag, om 1943 års förordning kunde tillämpas genomgående. Även om denna förutsättning ej gäller för alla anstalter, torde härav framgå, att propositionen innebär en betydligt

kraftigare ökning av skattebördan än som framgår av departementschefens uttalanden.

För att få en principiellt riktig avvägning av skattesatsen bör man utgå från en jämförelse mellan den effektiva nettoräntan — efter erläggande av skatt — vid livförsäkringssparande och vid banksparande i de lägsta inkomstskikten. Man bör även taga hänsyn till att försäkringstagare i låga inkomstlägen ej kunna uppnå den principiellt riktiga skatteutjämning i tiden, som är karakteristisk för beskattningen av pensionsförsäkring, på grund av att pensionsförsäkring av rimlig storlek betingar avsevärd premie. Slutligen bör beaktas, att folkförsäkringens försäkringstagare visserligen under den aktiva tiden i regel kunna antagas tillhöra det inkomstskikt, vars till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomst ligger mellan 10 och 1 000 kronor, men en övervägande del torde efter kapitalutbetalningen komma ned i inkomster, där statlig skatt ej uttages. Detta torde i ännu högre grad gälla efterlevande, som lyfta vid dödsfall utfallande försäkringsbelopp.

Den effektiva nettoräntan vid banksparande i de berörda inkomstskikten jämföres i följande tabell med nettoräntan vid sparande genom folkförsäkring. Beräkningen av sistnämnda nettoräntefot är grundad på propositionens skatteregler och vissa i Folket-Samarbetes remissyttrande (s. 34) angivna förutsättningar.

		Utlåningsränta
Beskattningsbart belopp	3 %	3,5 %
	Banksparande	
Under 10 kr.	2,25	2,70
10—1 000 kr.	2,04	2,43
	Försäkringssparande (enligt propositionen)	
—	2,00—2,05 %	2,45—2,50 %

Av tabellen framgår, att den effektiva räntan enligt propositionen ungefär motsvarar det högre av de båda inkomstskikten. En lägre skattenivå är emellertid med hänsyn till det ovan anförda att anse som sakligt motiverad.

Slutligen synes vid bestämmandet av skattenivån hänsyn böra tagas till det förhållandet, att det för det allmänna utgör en betydande förmån, att skatten på livförsäkringssparandet erlägges av ett 15-tal livförsäkringsanstalter i stället för av miljoner enskilda försäkringstagare. Enligt bilaga C till propositionen motsvarade den skattepliktiga bruttointäkten, beräknad enligt den föreslagna lagen, år 1947 i genomsnitt 27 kronor per försäkrad person. Härvid tages visserligen icke hänsyn till dubbelräkning genom att samma person har försäkringar i flera företag, men en korrektion med hänsyn härtill torde icke höja genomsnittet avsevärt. Medeltalet varierar givetvis från företag till företag, men för de s. k. storförsäkringsbolagen är

genomsnittet dock icke högre än 54 kronor; för folkförsäkringsbolagen är det endast 14 kronor. Att kunna effektivt beskatta en massa ränteinkomster av var för sig så låg storleksordning innebär dels att mycket betydande kostnader för taxering och skatteuppbörd bortfalla, dels att risken för utebliven skatt på grund av oriktigheter och ofullständigheter i skattedeklarationerna eller brister i skatteuppbörden avlägsnas. Det bör i detta sammanhang beaktas, att vid taxeringsmyndigheternas stickprov av bank- och sparbankstillgodohavanden tillämpas en undre gräns av 100 kronor i ränteinkomst per år. Det torde därför vara god affär för det allmänna att visa viss skonsamhet vid beskattning av livförsäkringsparandet.

Det bör vidare beaktas, att skatteökningen enligt propositionen huvudsakligen skulle komma rörelsekommunerna till godo, dvs. i främsta rummet Stockholm och i mindre utsträckning Göteborg och Malmö. Det har i remissyttrandena framhållits, att en sådan ökning synes omotiverad med hänsyn till att skatten på livförsäkringsanstalter principiellt träder i stället för skatt på försäkringstagarna och sålunda borde tillföras hemortskommunerna. Enligt en beräkning av 1944 års allmänna skattekommitté (SOU 1948:22 s. 204) utgör under vissa förutsättningar (bl. a. en kommunalskattesats av 10 %) totalskatten enligt gällande lag utan hänsyn till ovan nämnda begränsningar 13/81 av den skattepliktiga ränteintäkten, varav enligt samma beräkning 4/81 eller 4,95 % utgöra kommunalskatt. Enligt 1943 års förordning skall avkortningen av den totala skatten i första hand påföras statsskatten. Härav följer, att statsskatten i relation till den skattepliktiga ränteintäkten är 11,1 %, om hänsyn ej togs till 1943 års förordning, och 6,15 % med hänsyn tagen till förordningen, samt att kommunalskatten i båda fallen är 4,95 %. Enligt propositionen skulle totalskatten för 1947 i genomsnitt ha varit 17,6 % av samma ränteintäkt (= 19 % av den föreslagna nettoränteintäkten), varav 10/19 eller 9,26 % av ränteintäkten belöpa på kommunen och 8,34 % på staten. Detta innebär, att kommunalskatten enligt propositionen skulle ökas med 87 %, medan statsskatten endast skulle stiga med 35 % av den som uttages i de fall, då 1943 års förordning är verksam.

Departementschefen berör i propositionen ett i vissa yttranden framfört förslag, att livförsäkringsanstalternas kommunala beskattning skulle ske för gemensamt kommunalt ändamål, och synes i princip acceptera denna tanke; förslaget avvisas nämligen endast tills vidare med uttalandet, att med prövningen av denna fråga bör anstå till dess spørsmålet om den kommunala skatteutjämningen i sin helhet blir föremål för övervägande (s. 115). Även med hänsyn härtill synes det vara motiverat att undvika en ökning av rörelsekommunens skatteintäkt av livförsäkringsanstalternas. Ett sätt att tillgodose detta önskemål utan att inkräkta på den i propositionen föreslagna statsskatten och utan att föregripa en översyn av frågan om den kommande skatteutjämningen anvisas i Folket-Samarbetes yttrande (se

propositionen (s. 108), nämligen en halvering av skatteunderlaget och en dubblering av statsskattesatsen.

Med stöd av det ovan anförda hemställa vi,

att riksdagen beslutar följande ändring av 32 § 1 mom. kommunalskattelagen:

”Till intäkt av tjänst hänföres:
avlöning . . . för tjänsten, dock ej arbetsgivares bidrag till premier för kollektiv kapitalförsäkring för dödsfall;
— — —”

att riksdagen måtte besluta dels att den beskattningsbara nettointäkten bestämmes till hälften av den nettointäkt, som definieras i 30 § 2 mom. andra stycket Kungl. Maj:ts förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen, dels att i 10 § 2 mom. c) Kungl. Maj:ts förslag till förordning om ändring i förordningen om statlig inkomstskatt ”tio procent” ersättes med ”tjugo procent”, samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta de härav föranledda ändringarna i Kungl. Maj:ts förslag till ovannämnda lag och förordning.

Stockholm den 28 mars 1950.

Helge Lindström.

Sigfrid Jonsson.

Thorvald Ekdahl.

*Nils Jönsson
i Rosshol.*